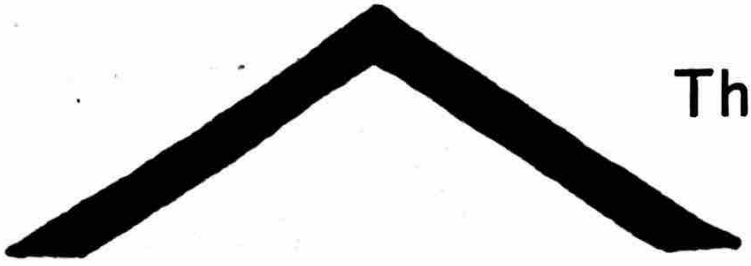

Thea Doelwijt

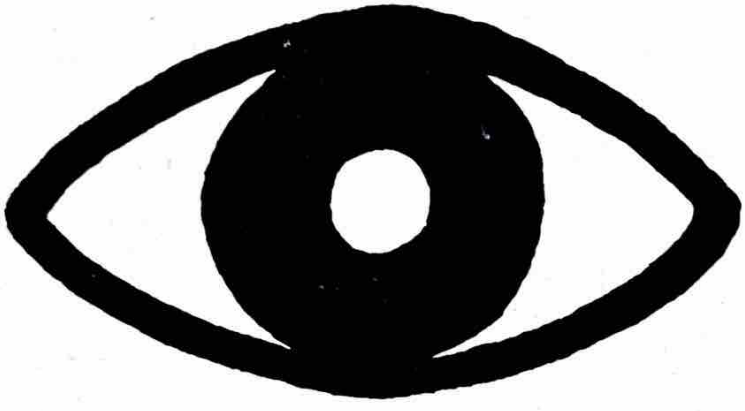

De speelse revolutie

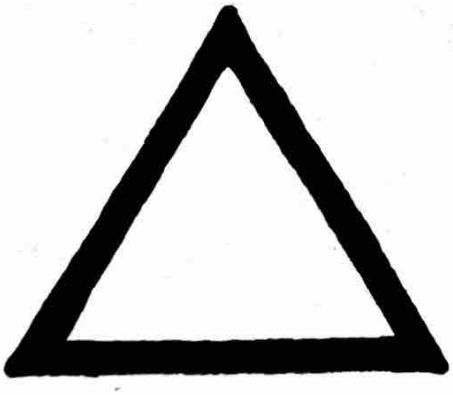

een grap

DE SPEELSE REVOLUTIE

Een grap

+

EEN RONDE VAN 10

Thea Doelwijt

DE SPEELSE REVOLUTIE

december 1967

N.V. Drukkerij en Uitgeverij
Moderna - Paramaribo

Copyright Thea Doelwijt

Omslag: Marijke van Geest

De speelse revolutie is een grap,
afgelachen in de fantasie van
de schrijfster.

Hij, zij, wie of wat dan ook,
die denken zichzelf te herkennen
vergissen zich.

Voor M., die de grap zag
en voor F., die er van droomde.

Het was 31 december (een jaar later).
Zoals verwacht, was men al vroeg begonnen met whisky-soda's en rum-cola's. Alles liep dan ook ‚gesmeerd'.
In de maand december, een jaar eerder, was het begonnen.
Op een verwaarloosde plantage met oude sinaasappelbomen en het gebrul van apen, die nog geen kilometer verderop zaten te praten, zei een oude man.
„Het is natuurlijk een krankzinnig plan."
Virginie bukte zich en raapte een oude, dorre tak op. „Maar het kan. Kijk . . ."
In het zand werden de vage lijnen zichtbaar van een jong plan.
Purcy had haar laten uitspreken. Hij sloeg een muskiet dood, toen hij dacht, dat het helemaal niet zo onmogelijk was. „God wat is die zon fel, laten we doorlopen," stelde hij voor.
„Je luistert niet," zei Virginie en ze maakte een tjoeri. „Waarom . . . ," begon ze heftig.
Purcy grinnikte: „Rustig nou maar. Ik luister wel en ik voel er veel voor. Maar we kunnen toch ook in de schaduw praten."
Onder een manja-boom hadden ze de eerste punten uitgewerkt.
Later, op weg naar de stad, keken ze intenser dan anders om zich heen. Kinderen op slippers, kinderen op blote voeten, spelend

in heet zand, sjouwend met boodschappentassen.
Mannen, langzaam fietsend, traag werkend op hun grondje, rokend, drinkend, vrijend.
Vrouwen, kind op de arm, kind in de buik.
„Eigenlijk gebeurt er nooit iets," zei Virginie.
„Maar wij zullen dat veranderen," zei Purcy.

Zoveel was er niet voor nodig.
Een maand lang werkten zij elke middag en elke avond aan Het Grote Plan.
De eerste maand zonder sex.
De eerste maand zonder drank.
De eerste maand zonder middagslaapje.
Geen kaart-avondjes, geen praat-avondjes, geen drank-partijtjes, geen bed-partijtjes.
„Als je eens wist hoe ik me beheers," zei Purcy, „maar ik beheers me."
„Als je maar weet dat anders niets mogelijk is," zei Virginie. „Ik grap niet. Alles of niets."

In de tweede maand zonder drank, zonder sex en de rest, begon de actie.
„Ik heb een groep van tien," zei Virginie.
„Oké, daar beginnen we mee," besloot Purcy.
„Op naar de duizend," grinnikte Virginie.

Op elk vrij ogenblik kwamen ze bij elkaar, onder het huis van Purcy, onder het huis bij Virginie.

Het was niet moeilijk de groep van tien enthousiast te krijgen voor Het Grote Plan, want het was een goed plan.
Het was ook niet moeilijk de eerste spaarcenten voor Het Grote Plan bij elkaar te krijgen.
„Alles is een kwestie van wiskunde," legde Purcy uit. „Eén en één is twee. We wisten het wel, maar we deden er niets aan."
Met sapjes en stroopjes, van grapefruit tot citroen, van alamoe tot orgeade - „dit land is een rijk land" - met veel gelach en muziek - „we moeten wel onszelf blijven" - altijd met kleur in het uitzicht, van palmboom tot paloeloe - „er is geen mooier land" - werd gepraat èn geluisterd („we waren bijna vergeten, dat er ook zoiets als luisteren bestaat").
Purcy legde uit: „Tot nu toe zijn we niet verder gekomen dan steeds mooiere woorden bedenken voor steeds minder mooie feiten. Onderontwikkeld land moest ontwikkelingsland worden, achtergebleven gebied moest land in ontwikkeling worden. We zeggen zo vaak, dat we nog een kolonie zijn, dat het lijkt of we er blij mee zijn, een troetelwoord voor iets heel liefs."
Virginie voegde eraan toe: „We hebben het er zo vaak over, dat we nog steeds een moederland hebben, dat we geen tijd hebben om vast te stellen dat we een va-

derland hebben. Wat hebben we er een plezier in, in praten. We gebruiken twee, drie talen door elkaar en spreken luider, steeds luider, want we kunnen maar niet aan iemand duidelijk maken wat we bedoelen. En niemand begrijpt hoe dat toch mogelijk is."

Purcy: „We worden steeds beter in de kunst van verwarring-scheppen. We weten niet wie we zijn en waar we zijn en hoe we zijn."

Virginie: „Stop."

Purcy: „Stop."

Virginie: „Hier is Het Grote Plan."

Purcy: „Dit is Het Grote Plan. Dit is Het Grote Plan, dat zegt: Doe het zelf. We doen het zelf. Als niemand het doet, doen we het zelf."

Virginie: „Simpel, no."

Purcy: „Tot vandaag toe wordt alles voor ons gedaan. We weten niet beter. We weten misschien, dat we er nooit iets mee hebben bereikt. Van iedereen eisen we, dat hij het moet doen. Van onszelf eisen we niets. Eerst moet hij maar iets doen, hij-mijn vader, hij - mijn moeder, hij - mijn tante, hij-mijn oom."

Virginie: „Hij-mijn broer, de academicus, hij-mijn zwager, het partijlid, hij-de regering. Hij!"

Purcy: „Wij! Hier is Het Grote Plan. Doe het. Doe het NU!"

Van dat moment af gingen tien jonge aanhangers van Het Grote Plan een ieder vertellen van Het Grote - Grote Plan.
Nee, niet een ieder. Niet de oude mensen en ook niet de oudere mensen.
Die hadden hun tijd gehad of waren bezig met eigen, vage plannen, die zongen van uren en dagen en maanden en jaren.
Het ging om de jongeren.
De tien brachten de idee van Het Grote Plan op school, op het voetbalveld, in het zwembad. Ze boorden op fuiven, ze trokken naar de districten en naar de plaatsen in het binnenland.
Het was allemaal zo eenvoudig, waar een wil is, is een weg, en het land had wegen genoeg voor Het Grote Plan, dat bleek.
Het wachtwoord was: „Doe het zelf."
Het antwoord: „Doe het NU."
Dat was alles.

Wekelijks was er een ontmoeting voor alle nieuwen, buiten de stad, op de stille plantage, waar Virginie Purcy voor het eerst over Het Grote Plan had verteld.
Geheimhouding was uiteraard van belang. Daarom gebeurde de inwijding in Het Grote Plan op de stille plantage, stap voor stap. Daarom werd men er geblinddoekt heen gebracht.

Weifelaars en wankelaars, laffen en lomen werden al gauw geweerd uit De Grote Kring, die ontstond rondom Het Grote Plan. Zij vonden de stille plantage niet terug.

Virginie zei: „We hebben geen tijd om mensen te overtuigen. We hebben niet meer dan duizend jongeren nodig. Duizend overtuigde jongeren. Met Het Grote Plan zullen zij het klaar spelen. Duizend Doe-Het-Zelvers, die het voorbeeld geven. Dat is genoeg."
Purcy zei: „We komen er wel. Alles is wiskunde. Eén en één is twee."

Vier maanden later.
De tien waren driehonderd geworden.
„Ai," zei Purcy, „het is eigenlijk een kinderspelletje. De boom wordt hoe langer hoe dikker. We halen het wel, Het Grote Plan kan alleen maar slagen."
„Zonder sex, zonder drank . . .," vulde Virginie aan.
„En zonder middagslaapje," glimlachte Purcy.

Toen begon Fase II.
De helft van de duizend van Het Grote Plan was bereikt.
„Nu moet er worden getraind," zei Purcy.

Doe

het

zelf

Doe

het

nu

„De meisjes laat ik kiezen," zei Virginie, „trainen of koken. Er is geen dwang bij, iedereen mag doen wat hij wil, als hij of zij maar denkt aan Het Grote Plan."

Het Grote Plan kwam steeds dichterbij, Het Grote Plan was niet meer tegen te houden, Het Grote Plan kreeg steeds meer aanhangers.
Toen zonderden Purcy en Virginie zich af, voor Het Grote Programma.
Het Grote Programma moest direct na Het Grote Plan in werking treden.
Het werd natuurlijk opgebouwd op de „Doe het zelf" - idee.
Een maand later was Het Grote Programma klaar.
„Oei, ik voel me nu wel droog," zuchtte Purcy.
„Neem nog een zuurwatertje," bood Virginie aan.
„Proost," zei Purcy.
„Cheers," zei Virginie.

Toen kwam De Grote Dag van Het Grote Plan.
Het begon met regen en iedereen zei, dat het zo guur was.
Toen kwam de zon en iedereen voelde zich opeens zo blij worden, want dit was toch

maar een heerlijk land en straks zouden ze feest gaan vieren, een feest zoals er nog nooit één was geweest!
Vòòr twaalven des middags dronken vele mensen reeds hun eerste biertjes, maar ook hun eerste whisky-soda's en rum-cola's.
Zij vertelden elkaar opschepperig hoeveel pagara's zij wel in huis hadden.
Het was 31 december (een jaar later).

De diverse ploegen van Het Grote Plan kregen vòòr twaalven hun laatste instructies.
Daar was de „schenk-ploeg": goed getrainde meisjes en jongens, die bijvoorbeeld precies wisten hoe te beginnen met een „slappe whisky-water" en hoe al spoedig te komen bij een „pittig shot". Zij zelf hielden het natuurlijk op zuurwater, zoals alle andere aanhangers van Het Grote Plan.
Daar was de „stemming - brengen - ploeg": goed getrainde vrolijke jongens met brede glimlach, thuis in alle en vooral de nieuwste dansen; plus de goed getrainde verrukkelijke meisjes met figuurtjes waarvan elke man droomt, thuis in elk flirterig gesprek en natuurlijk ook in elke intieme dans.
Ook de „kook-ploeg" van Het Grote Plan stond klaar: met aardappelen, met appelmoes en met allerlei groenten, die zij heel goed in water wisten te koken.

De „thuis-ploeg" van Het Grote Plan was druk bezig op de stille plantage.
Zij maakte het zo gezellig mogelijk in de vele barakken, die in de afgelopen maanden waren opgetrokken.
's Middags zei Purcy: „Het gaat goed. Nu al is een groot aantal mensen in de stemming."
„Ai," zei Virginie, „luister! Hoor ze lachen, hoor ze schreeuwen. Hoe is het in de districten?"
„Alleen maar goede berichten," vertelde Purcy. „Overal gaat het gesmeerd."

In de vooravond had de „actie-ploeg" van Het Grote Plan weinig moeite met enkele vechtersbazen.
De „veilig-vervoer-ploeg" van Het Grote Plan bracht hen naar de stille plantage. Daar werden de vechtlustigen met gejuich ontvangen en ingewijd. Het was niet moeilijk hen enthousiast te maken voor Het Grote Plan.

Om tien uur die avond controleerden Purcy en Virginie de stad, die bijna bezweek onder alle feesten die voor een gedeelte door Het Grote Plan waren georganiseerd.
Op elke fuif in het gehele land waren aanhangers van Het Grote Plan in actie: schenkend en stemming verhogend.

Maar weinig mensen zaten thuis, zonder whisky-soda of rum-cola, maar weinigen waren niet-vrolijk.
Politie-agenten werden onopvallend hier en daar opgenomen in een feest-kring.
Onze jongens, zoals ze werden genoemd, al was er nooit iets „van ons" bij, waren in de zevende hemel. Ze wisten niet waarmee ze blijder waren: met al het eigen moederland-eten of met alle aandacht van de tientallen schonen, die hen omringden. De „kook-ploeg" viel in de smaak.

Elf uur.
Het laatste uur.
Het drukste uur.
Nu moesten de gezagdragers van het land, de commandant van het leger, en het hoofd van de politie worden bezocht.
In de vooravond waren nieuwjaarsgeschenken aangeboden, anoniem natuurlijk: kistjes met de heerlijkste dranken. Dat kan zo zijn invloed hebben.
De diverse afdelingen van de „actie-ploeg" van Het Grote Plan gingen op weg.
Voor de deur vroegen zij beleefd of zij hun nieuwjaarswens mochten brengen, het was voor een goed doel, zeiden zij. Wie kon het hun weigeren?
Eenmaal in huis, kampement of kasteel trokken zij hun pistolen en legden huisar-

rest op, in naam van Het Grote Plan.
De pistolen gaven velen de schrik van hun leven, maar de pistolen schoten geen enkele maal. Het waren trouwens waterpistolen, maar wie zag dat zo gauw .... ?!
Purcy had gezegd: „Geen volk heeft grotere hekel aan bloedvergieten dan het onze. De aanhangers van Het Grote Plan moeten dan ook op andere wijze worden getraind. Moeten alleen maar enkele handige greepjes leren, kleine slimme tikjes op het hoofd om koppigen tot andere gedachten te brengen. Voor de rest bluffen we met waterpistolen."
Virginie had gelachen: „Het gaat gaan. Let maar op!"

Het ging.

Toen de „verbindingen-ploeg" van Het Grote Plan zonder moeite de telegraaf- en telefoondienst had veroverd en de „schrijvende, auditieve en visuele ploeg" van Het Grote Plan de kranten, radio-stations en de televisie-studio had overmeesterd, zeiden Purcy en Virginie: „Hè, hè."

Toen werd het hoofd van de politie beleefd maar dringend verzocht een aanhankelijkheidsverklaring aan Het Grote Plan af te leggen.

Eerst via de radio-stations, daarna via het televisie-scherm zei hij: „Er is geen reden tot paniek, u moet alleen maar Het Grote Plan gehoorzamen. Het Grote Plan is uw toekomst, uw leven. Politie-beambten kunnen rustig doorgaan met hetgeen zij doen."

Feest-vieren, dat deden zij.

Het was twaalf uur.
Tot weinigen drong het door, dat Het Grote Plan de macht had overgenomen.
Zij, die ervan hoorden, geloofden het niet of gingen er uitgebreid over praten en spraken elkaar tegen en werden het niet eens of er nu wel of niet een groot plan was en of het wel of niet iets betekende.
De meesten echter hadden het te druk met „plop" zei de champagne-kurk, met zoenen en met het afsteken van pagara's.
Vele (oude) geesten werden op dat moment op de vlucht gejaagd.

Toen werd de commandant van „onze jongens" verteld, dat een groot deel van „onze jongens" door de „veilig-vervoer-ploeg" naar de stille plantage was gebracht, waar zij zouden worden vertroeteld door de „thuisploeg".
Een aantal van zijn mannen zou in het kampement terugkeren. Ook voor hen zouden de aanhangers van Het Grote Plan zor-

gen, de vrouwelijke aanhangers met hun kooktalenten.

„Zo," zei Purcy, „het wordt tijd voor het telegram aan het Moederland. Hoe is het op het vliegveld?"
„Rustig," zei Virginie, „ze werken alsof er niets aan de hand is. De „lucht-ploeg" heeft alles onder controle. Hier is de tekst van het telegram voor het Moederland. Daar gaan we: „We doen het zelf. Stop. Bijzonderheden volgen per luchtpostbrief. Stop. Hopen op handhaven goede betrekkingen. Stop. Kunnen de jongens nog een paar maanden blijven genieten of sturen we ze liever direct naar huis. Stop."

Het was 1 januari (een jaar en enkele uren later).
Velen stonden op met hoofdpijn.
Velen, maar niet de aanhangers van Het Grote Plan. Die waren fris en paraat.
Om zes uur zei Purcy: „Het Grote Plan kunnen we nu vergeten. Het is tijd voor Het Grote Programma. De gehele dag gaan we niets anders doen dan over Het Grote Programma praten. De aanhangers van Het Grote Programma moeten overal gaan en de situatie duidelijk maken. Waar zijn de „p-petten"?"

„Al uitgedeeld," zei Virginie.
„Hoe is het met de radio-stations en met de t.v.?"
„Geregeld," zei Virginie, „iedereen heeft zijn tekst, die vertelt over Het Grote Programma. Vrolijke bandjes muziek liggen ook klaar. Het wordt een goede dag!"
„En de kranten?", vroeg Purcy.
„De extra-edities worden al gedrukt," zei Virginie.
„En hoe is het met onze huis-arrestanten?"
„Het gaat," zei Virginie. „Ze mopperen een beetje, bellen elkaar op; grappige gesprekken om naar te luisteren. Ze begrijpen niet wat ze verkeerd hebben gedaan, ze hebben het altijd zo goed bedoeld."
Purcy: „Het is de tijd. De tijd, die vraagt om een nieuwe, jonge aanpak. De tijd van „doe het zelf" en praat niet langer. Want wat is er niet allemaal te doen?! Hoeveel werd er niet niet-gedaan?! Kom, laat een ploeg de aanplakbiljetten gaan ophangen. . ."
Die dag las iedereen Het Grote Programma, keek iedereen naar Het Grote Programma, hoorde iedereen van Het Grote Programma.
Het Grote Programma, dat vele punten had, onder andere deze:
* Doe het zelf - Doe het NU.
* Doe het voor uw land, dat gisteravond

geheel het uwe werd.

* Doe het voor uzelf, kind van dit, uw eigen land.
* Doe het voor alle kinderen van dit land.
* De grote projecten zullen worden behandeld in De Grote Kring, waarvoor u zelf na zes maanden vertegenwoordigers moet kiezen.
* De Grote Kring zal voor de buitenlandse betrekkingen (en steun) zorgen.

En zo ging dat maar door.

En toen kwam:

* Dit kunt u zelf doen. Dit vraagt Het Grote Programma van u allemaal.
* Iedereen bouwt zelf een goed huis. U kunt kiezen uit tien modellen. Zie bijgaande tekeningen. Grond beschikbaar. Als u al een goed huis hebt, helpt u iemand anders die nog geen goed huis heeft.
* Jongeren: bouw je eigen scholen.
  Huiswerk voor de middag: school helpen bouwen.
* Geen werk? Meld je bij Het Grote Programma.
  We beginnen met het asfalteren van alle wegen en het betegelen van alle trottoirs. Daarna beginnen we aan nieuwe wegen.

(N.B. : Niet-werkers zal worden gevraagd wel te werken. Let op de heren met een „p-pet". Zij zorgen voor werkverdeling en vervoer).

* Schrijvers en schilders, meld je bij Het Grote Programma. Goede verdiensten. Eigen (leer)boeken en kunstwerken zijn dringend nodig.
* Onderwijzers en onderwijzeressen, meld je elke donderdagavond bij Het Grote Programma. Eenvoudig, nieuw, eigen leerplan ligt klaar. Aanvullingen welkom.
* Lever uw financiële bijdrage naar vermogen aan Het Grote Programma. Let op de heren met „p-pet".
* Al onze aanhangers geven zelf het „Doe-het - zelf" - voorbeeld.

Enzovoort.

„Morgen, 2 januari, beginnen we!", zei Purcy enthousiast, „het was mogelijk, no." „Hier," zei Virginie stralend, „hier is alles mogelijk!"

EEN

RONDE

VAN

10

soms zoals vandaag
schreeuw ik om alles
dat ik onderweg verloor

ha
haat
zeg je
terwijl er nooit
meer reden was
tot liefhebben
hoe is het mogelijk

bij een schilderij
van jules chin a foeng

in deze eenzame vlakte
van het liefdeloze niemandsland
staan wij als vluchtelingen
van alle liefdeloosheid
tegenover elkaar

in elkaars ogen
lezen wij
hoe verdrietig
nog steeds
geen liefde

ik weet
nooit zeker
of ik spelen moet
met woorden
of ik strelen zal
onder de sluier
van hete klamboes
of je vergeten zal
met mijn schrijfmasjien

straks zal ik komen
om tegen je aan te kruipen
misschien je warmte in te ademen
je armen te voelen misschien
om te vergeten
heel misschien

bij symphonie nr. 5
e-moll op. 64 van
tschaikowsky

hij heeft de bladeren van de bomen
zien bewegen in de wind
en in de lucht gevonden
de muziek waarnaar zij luisteren

opeens zie ik dat ook de bomen
in de witte lucht
met een streling blauw
wiegend in de wind
wachten op jou
luisterend naar
de hartslag van het geluk

de nacht is gekomen
zolang ik het verkies
ben ik niet, niet meer alleen
zoek ik moeizaam
naar mijzelf temidden van
bloemen die rood van liefde zijn
klamp ik mij vast aan
het huis met de muziek
van toen ik eens verlangde
naar alles dat ik nu heb

ik droom vaak
van een en dezelfde stad
met een café dat
ik niet meer vinden kan
dan sta ik op
met heimwee naar
ik weet niet wat

al mijn woorden
zijn opgegaan
in gesprekken
die nooit
plaatsvonden

Thea Doelwijt is een journaliste, die enkele jaren geleden van haar moederland Nederland naar haar vaderland Suriname kwam (een en ander letterlijk).
Zowel in haar moederland als in haar vaderland werkte zij poëzie- en proza-bedrijvend mee aan (literaire) tijdschriften.
In haar vaderland ontdekte zij de film.
„Grootvaders klok" (december 1965) was haar eerste film-verhaal, dat Sally Blik van de Surinaamse Televisie Stichting tot Suriname's eerste korte t.v.-speelfilm maakte.
Op toneel-gebied deed zij eerste aarzelende stappen met een „ballade in klank en kleur" (september 1967).
In „De speelse revolutie" heeft Thea Doelwijt zo nuchter en zakelijk mogelijk een „fantastische" grap willen mededelen.